

Unaprjeđivanje kvalitete rada školskog pedagoga

Nikola Vuković, prof., pedagog savjetnik

Osnovna škola Grgura Karlovačana, Đurđevac

UDK: 37.013.2

Stručni članak

Primljeno: 23. 2. 2009.

Sažetak

Rad školskog pedagoga temelji se na planovima i programima, a svrha im je unaprjeđivanje odgojno-obrazovnog procesa. Osim savjetodavnog rada, školski pedagog ponajviše radi na koordiniranju rada svih subjekata u nastavnom procesu i na povezivanju škole i lokalne zajednice. Da bi uspješno obavljao svoje svakodnevne zadaće, školski pedagog treba unaprjeđivati svoj rad, a time i kvalitetu svojih odgojno-obrazovnih nastojanja. Za postizanje potpune kvalitete rada školskog pedagoga potrebno je pridržavati se određenih univerzalnih načela i ciljeva. U članku se govori o podizanju kvalitete rada školskog pedagoga radi podizanja glavnih vrijednosti odgojno-obrazovnog rada. Naglasak je na radu školskog pedagoga s učenicima, učiteljima, stručnim suradnicima, roditeljima i članovima lokalne zajednice. Da bi školski pedagog mogao kvalitetno obavljati predviđene poslove i zadaće te da bi mogao rješavati svakodnevne školske situacije, treba ulagati u sebe, a to dovodi do napredovanja u struci. Važno je napomenuti da se odgojno-obrazovni radnici nikako ne bi trebali zadovoljiti postojećim stanjem bez obzira na trenutačni uspjeh. Cilj je unaprjeđivanje vlastitog rada te shvaćanje i ostvarivanje potreba učenika, učitelja i ostalih sudionika nastavnog procesa

Ključne riječi

Kvaliteta, unaprjeđivanje, profesionalni razvitak, međuljudski odnosi, temeljna načela, odgoj.

1. Uvodno razmatranje

Učitelji i stručni suradnici trebali bi kao najvažniju vrijednost istaknuti kvalitetu svojega rada. Kada nam je jedna od glavnih vrijednosti potpuna kvaliteta rada, držat ćemo ne samo do kvalitete učenja i poučavanja, nego i do kvalitete svoje

profesije, svojega življenja i odnosa prema ostalim ljudima. Možemo reći da je paradigma potpune kvalitete stalno napredovanje. To znači da se ne smijemo zadovoljiti sadašnjim stanjem koliko god dobro ono bilo. Kvaliteta rada i odnosa ima početke u shvaćanju potreba i očekivanja svih sudionika u odgojno-obrazovnom procesu. Razvitak škole i njezina unutarnja preobrazba ponajprije ovise o kvaliteti obrazovanja, jer “kvalitetno obrazovanje jedini je odgovor na probleme naših škola” (Glasser, 1994., 13). Rezultat naših nastojanja trebao bi biti zadovoljavanje potreba nas samih, ali i potreba učenika, roditelja i ostalih sudionika u nastavnom procesu. Nastava je dinamičan proces u kojemu sudionici zajednički rade na ostvarivanju postavljenih ciljeva i zadaća. Kvaliteta nastavnog procesa uvelike ovisi o svim sudionicima, ponajviše o voditelju nastavnog procesa, a to je učitelj ili stručni suradnik. U članku se govori o iskustvu školskog pedagoga u radu na unaprjeđivanju kvalitete nastave. Unaprjeđivanje rada školskog pedagoga osobito je važno na područjima:

- međuljudskih odnosa,
- osobnog i profesionalnog razvitka,
- upravljanja nastavnim i ostalim procesima,
- organizacijske učinkovitosti.

Kroz ta područja isprepleću se sve sastavnice plana i programa rada školskog pedagoga. Navedena područja se odnose na neposredni rad školskog pedagoga sa svim sudionicima nastavnog procesa. Osim u planiranje i programiranje rada škole, pedagog mora biti aktivno uključen i u poticanje na nove načine rada i vrjednovanja učinjenog.

Cjelokupni rad podrazumijeva i jačanje demokratskih odnosa u školi. To podrazumijeva promjenu cjelokupnoga školskog ozračja koje se od ozračja utemeljenog na autoritetu mora transformirati u suradničko i partnersko ozračje. Tek ono omogućuje stvaranje škole kao zajednice koja skrbi o osjećajima i potrebama svih članova, što omogućuje stvaranje snažnijeg osjećaja pripadnosti školi, uspješniju interakciju i komunikaciju, timski rad te općenito stvaranje osjećaja za zajednicu u školi (Jurić i sur., 2001.).

2. Područja rada i mogućnosti za razvitak kvalitete

2.1. Međuljudski odnosi

Kvaliteta rada školskog pedagoga u suradnji s drugim sudionicima nastavnog procesa treba biti utemeljena na ulaganju u emocionalnu snagu svih sudionika. Rad

školskog pedagoga ogleda se u stalnom izgrađivanju dobre volje i izgradnji povjerenja među sudionicima odgojno-obrazovnog rada. Možemo govoriti o izgradnji ekosustava međuovisnih veza i odnosa koji se temelje na sinergiji i povjerenju. Potrebno je poći od činjenice da su ljudi jedinstveni: ne postoje dva jednaka čovjeka. Jedna od važnijih zadaća školskog pedagoga je uključiti učitelje i stručne suradnike u timski rad. Prije toga treba odrediti timske uloge. To je područje stručnog usavršavanja koje se može kombinirati s emocionalnom inteligencijom. Učitelji su podložni društvenoj uvjetovanosti i unaprijed određenim obrascima ponašanja. Postoje razni vanjski utjecaji na čovjeka, a rezultat rada ovisi o tome kako ti utjecaji djeluju. Važan dio rada školskog pedagoga i jačanje međuljudskih odnosa u kolektivu temelji se na načelima vođenja prema potpunoj kvaliteti. Raznim pedagoškim radionicama, primjerima dobre prakse i proučavanjem dostupne literature svaki učitelj i stručni suradnik može jačati svoju unutarnju snagu i motivaciju za rad u školi. Rezultat ulaganja u sebe postat će dosljednost u radu. Dosljednost će dovesti do prepoznatljivosti pojedinog učitelja čiji će rad postati stabilan i predvidljiv. Međusobnom interakcijom učitelji i stručni suradnici jačaju i kvalitetu rada škole u kojoj djeluju. Naravno, svoju motivaciju i rad prenose i na učenike. Međuljudski odnosi temelje se na komunikaciji. Empatijom u komuniciranju steći ćemo jasnu spoznaju o sugovorniku, o njegovim potrebama, zamislima i idejama. Osim riječi, u kvalitetnoj komunikaciji razmjenjujemo i osjećaje, emocije, brige i gledišta. To je područje emocionalne inteligencije koju trebamo razvijati kod svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, osobito kod učenika.

2.2. Osobni i profesionalni razvitak

Najvažnija je motivacija i pronalaženje unutarnjih motiva za rad. Školski pedagozi u svojem radu trebaju početi od svoje unutarnje snage i energije da bi mogli unaprjeđivati kvalitetu rada svih sudionika nastavnog procesa. U rad s učiteljima i stručnim suradnicima školski pedagog svakako treba uključiti i područje stručnog usavršavanja koje se odnosi na načelo svijesti o sebi, stvaranje osobne vizije i odgovornosti. Sve to dovodi do jačanja kompetencija učitelja i stručnih suradnika te do osobnog i profesionalnog razvitka pojedinca i kolektiva u cjelini. Osobni i profesionalni razvitak temelji se na stalnom stručnom usavršavanju, prihvaćanju odgovornosti za vlastite postupke i na kvalitetnom vrjednovanju rada. Da bi školski pedagog mogao utjecati na druge, mora stvoriti vlastitu prepoznatljivost. Njegov rad treba biti razvidan u školi u kojoj radi, ali i šire. Prvi i najvažniji korak u tome je kvalitetna izrada plana i programa rada pedagoga. U programu rada treba istaknuti područja u kojima školski pedagog želi partnerstvo s ostalim sudionicima

odgojno-obrazovnog rada, posebice partnerstvo s učiteljima. Osobni razvitak temelji se na viziji svakog pojedinca. Moramo točno utvrditi svoju misiju i putove ostvarenja svoje vizije. Radi unaprjeđivanja rada školskog pedagoga na oglasnoj ploči u zbornici napišem svoja očekivanja, ciljeve rada i potrebu za zajedničkim — timskim radom. Tako stvaram male školske timove koji rade na ostvarivanju zajedničkih programa i projekata. Dio zajedničkog rada učitelji i stručni suradnici prenose na svoj predmet i svoje programe. Programi poboljšanja na osobnom i organizacijskom planu stvaraju se na temelju kvalitetnih povratnih informacija. Važno je čuti i shvatiti što drugi misle o mojemu radu. Osim individualnih razgovora i analiza zajedničkog rada, najčešće mjesto na kojemu se u školi dobivaju povratne informacije su školski stručni aktivisti te mjesečno planiranje i programiranje rada koje svakako uključuje i vrjednovanje prethodnog rada. Osobni i profesionalni razvitak svakog učitelja i stručnog suradnika ne bi bio kvalitetan i podložan vrjednovanju da se ne ostvaruju i materijalni dokazi. Već desetak godina u školi stvaramo zbirke radova i arhiv didaktičkog materijala svih naših zajedničkih projekata. Osim godišnjih planova i programa te mjesečnih prijedloga korelacije među predmetima, istaknuo bih bogatstvo materijala sa stručnih aktiva u školi, projektne nastave i tematskih dana. Dio je to bogate pedagoške prakse djelatnika škole. Važnost izrade zbirke radova, audio i vizualnog didaktičkog materijala je u tome što se sav taj materijal rabi za daljnji rad u školi, a može koristiti i svim zainteresiranim pojedincima, ponajprije studentima koji se pripremaju za učiteljsko zanimanje. Didaktički materijal koji izrađujemo primjenjujemo u analizi, vrjednovanju i predlaganju mjera za unaprjeđivanje rada u školi. Osobni i profesionalni razvitak znači da se nikako ne zadovoljavamo postojećim stanjem koliko god ono bilo dobro. Cilj je pronalaženje novih ideja i njihovo ostvarivanje u neposrednoj nastavnoj stvarnosti. “Profesionalnost pedagoga u području teorije i tehnologije prepoznaje se, uz ostalo, po razini njegova poznavanja znanosti i znanstvenih disciplina iz svojeg područja, te poznavanju metodologije, metodike, procedura, tehnika, raspolaganja odgovarajućim instrumentima i opremom koja mu jamči kvalitetno ostvarivanje funkcija i pridonosi unaprjeđivanju prakse” (Staničić, 2006., 183).

2.3. Upravljanje nastavnim i ostalim odgojno-obrazovnim procesima

Upravljačka je kvaliteta njegovanje partnerskih odnosa svih sudionika nastavnog procesa. To su odnosi u kojima su sve strane na dobitku. Tijekom nastavnog procesa partnerski odnosi se mijenjaju i nadopunjuju te su podložni raznim promjenama. Važna je komunikacija između sudionika odgojno-obrazovnog rada. Timski pristup radu i definiranje timskih uloga važni su za upravljanje nastavnim

procesom. Školski pedagog najčešće se nalazi u ulozi koordinatora među sudionicima rada. Vođenje procesa, pa tako i nastavnog procesa, koncentrira se na ljude: učenike, učitelje i ostale sudionike u nastavnom procesu. “Vođenje je utjecaj na ljude koji ih treba navesti da promijene svoja stajališta i smjer ponašanja, što znači da je to proces u kojemu osoba utječe na druge, inspirira, motivira i usmjerava njihove aktivnosti u smjeru ostvarenja ciljeva.” (Jurić, V., 2007., 301). Važno je razvijati odnose među sudionicima, raditi na jačanju osnovnih životnih vrijednosti, stvarati prepoznatljivu viziju i cilj te jačati misiju svakog pojedinca. Školski pedagog ima ulogu unapreditelja nastavnog procesa pa tako i unapreditelja osnovnih didaktičkih načela. Kroz praktične primjere, predavanja, radionice s učiteljima i stručnim suradnicima nastojim raditi na identifikaciji vlastitih prioriteta svakog pojedinog učitelja te na stvaranju prepoznatljivosti rada u ostvarivanju ciljeva i zadaća nastavnog procesa. Kada naučimo određivati i vremenski raspoređivati vlastite prioritete, postajemo uspješniji u radu. Naučimo li učenike kako najučinkovitije učiti i stvarati nova znanja, postigli smo jednu od svojih osnovnih misija, a to je pripremanje mladih ljudi za budući život.

2.4. Organizacijska produktivnost

Najvažniji posao pedagoga je unaprjeđivanje rada i povećanje učinkovitosti nastavnog procesa. Organizacijske sposobnosti školskog pedagoga dolaze do izražaja u svim aktivnostima na ostvarivanju godišnjeg plana i programa rada. Školski pedagog javlja se kao stručni suradnik u nastavnom procesu. U svojem radu promiče načelo kreativne suradnje. Aktivnosti se moraju organizirati u ozračju povjerenja i otvorenog komuniciranja. Uspjeh i produktivnost zajedničkih aktivnosti ovisi o kreativnosti sudionika, uvođenju inovacija i kvalitetnoj organizaciji rada. Organizacijska produktivnost školskog pedagoga dolazi do izražaja kroz glavna područja zajedničkog djelovanja s učiteljima i stručnim suradnicima:

- planiranje i programiranje rada i izradu školskog kurikulumu,
- poslove vezane uz početak nove školske godine,
- upis djece u prvi razred,
- neposredni rad sa sudionicima nastavnog procesa (učenici, roditelji, učitelji i ostali sudionici koji su zainteresirani za odgojno-obrazovni rad),
- profesionalno informiranje i usmjeravanje učenika,
- akcijska istraživanja i unaprjeđivanje nastavnog procesa,
- školske projekte i stvaranje prepoznatljivosti škole,
- stručno usavršavanje učitelja i stručnih suradnika,

- vrjednovanje zajedničkog rada i predlaganje mjera za unaprjeđivanje rada škole.

Naravno, to su samo glavna područja rada školskog pedagoga, a svako od njih ima manja područja u kojima školski pedagog razvija svoje organizacijske sposobnosti. Kvalitetnom organizacijskom produktivnosti svaki učitelj i stručni suradnik poboljšava svoj rad i time unaprjeđuje struku. Napredovanje u struci znači zadovoljavanje osnovnih potreba svakog čovjeka, a najvažnije potrebe su:

- društvene ili emocionalne,
- intelektualne ili psihološke,
- fizičke ili gospodarske i
- duhovne ili holističke.

Stalno učenje, napredovanje i razvitak sposobnosti dovodi do stvaranja organizacijske produktivnosti. Dakle, jedna od važnih zadaća školskog pedagoga je razvijanje odgovornosti, kreativnosti, komunikacije i motivacije za zajednički uspjeh u organiziranju odgojno-obrazovnih aktivnosti u školi kod svojih suradnika, učitelja i stručnih suradnika. Školski pedagozi svakako bi trebali u plan i program školskih stručnih aktivna uvrstiti područje nastavnih umijeća i podizanje kvalitete nastave. Kvaliteta je “odlika da se što razlikuje od drugoga iste vrste po poželjnim svojstvima” (Anić, 1991., 300). Pretpostavka za dobar organizacijski rad svakog učitelja i stručnog suradnika podrazumijeva znanja o sadržaju poučavanja, strategijama poučavanja, nastavnim sredstvima i pomagalima te znanjima o organizaciji različitih nastavnih situacija.

3. Temeljna načela uspješnog rada školskog pedagoga

Rad školskog pedagoga treba se temeljiti na načelima koja su nastala na dobroj pedagoškoj praksi tijekom mnogih godina, pogotovo na praksi od uvođenja radnog mjesta školskog pedagoga, a to je već više od pola stoljeća. Istaknuo bih tri glavna načela kojih se treba držati svaki školski pedagog: povjerenje, pouzdanost i usklađenost. Naravno, važno je spomenuti i nekoliko vječnih načela na kojima se temelji kvaliteta rada:

- vjera, nada, skromnost;
- rad, marljivost, istraživanje;
- stalno poboljšanje i napredovanje;
- dosljednost u radu;
- stalne povratne informacije za sudionike odgojno-obrazovnog rada i
- istinoljubivost u međuljudskim odnosima.

Sva navedena načela podjednako su važna i temelj su uspješnog rada školskog pedagoga i ostalih stručnih suradnika i učitelja u školi. Zajednički cilj učitelja i stručnih suradnika je naučiti učenike kako učiti i kako se pripremiti za budući život. Svrha nastavnog procesa je od svakog učenika izvuci maksimum da bi učenik mogao spremno dočekati različite odgojno-obrazovne i životne situacije. U radu s učenicima najvažnijim smatram stvaranje samopoštovanja kod učenika. Svaki učenik u sebi ima vrijednosti koje ga u određenom trenutku mogu dovesti u situaciju da pokaže svoju darovitost i svoj potencijal. Važno je u najranijoj dobi, posebice tijekom školovanja, pokazati djeci koliko vrijede i koji su njihovi potencijali. Pronaći kvalitetu u svakom djetetu i učeniku važan je posao učitelja i stručnih suradnika. Posao nas odgajatelja i učitelja treba biti usmjeren prema jedinstvenom cilju, a to je pripremiti učenike za život. Kvaliteta odgojno-obrazovnog rada bit će veća ako potičemo učenike na razvitak vlastitih interesa. Prije toga moramo ih dobro upoznati i kod njih prepoznati istinsku darovitost za neko područje. Važan dio posla školskih pedagoga, učitelja i stručnih suradnika u školi odnosi se na učenje o tome da učenici vjeruju u sebe i da imaju povjerenja u druge. Razvijanje partnerskih odnosa u školi i obitelji važna je zadaća svakog odgajatelja. Izgradnja samopoštovanja i vjere u samoga sebe važna je za sve buduće aktivnosti na odgojno-obrazovnom planu. Kvaliteta odgojno-obrazovnog rada nezamisliva je bez potpore odraslih djeci, pogotovo bez kvalitetnih i pravodobnih povratnih informacija. Moramo biti dosljedni u svojem odgojno-obrazovnom radu i svakodnevno moramo razvijati međusobnu komunikaciju pa će rezultati našega rada s učenicima biti kvalitetniji.

Za uspješan rad školskog pedagoga potrebno je:

- razvijati sliku o sebi, stvarati osobnu viziju i odgovornost;
- stvarati prepoznatljive i dostižne ciljeve i jačati svoju misiju;
- u radu primjenjivati timski pristup, i to na temelju upravljanja vremenom i prioritetima rada;
- ostvariti postavljene zadaće i doći do cilja radi unaprjeđivanja kvalitete svih sudionika u odgojno-obrazovnom radu;
- komunikacija treba biti kvalitetna i utemeljena na razumijevanju i empatiji;
- kreativna suradnja mora biti glavno načelo rada školskog pedagoga;
- školski pedagog treba težiti stalnom napredovanju i unaprjeđivanju rada.

Biti kreativan u svojem radu znači da je potrebno preuzeti inicijativu i reagirati na vanjska očekivanja na osnovi vlastitih načela. Važno je prihvatiti izazove posla i pomagati drugima da prihvate promjene. To je osnovna zadaća školskog

pedagoga koji zajedno s učiteljima i ostalim stručnim suradnicima unaprjeđuje rad kroz školske stručne aktive. Vođenje pojedinih školskih projekata i stručnog usavršavanja u školi koncentrirana se na ljude. Osim predlaganja tema za stručno usavršavanje, školski pedagog treba u otvorenoj komunikaciji doznati potrebe učitelja za stručnim usavršavanjem. Kada se odrede područja stručnog usavršavanja i kada se svi učitelji obvežu da će djelovati u skladu sa svojim vrijednostima i zajedničkim dogovorom, uspjeh nastavnog procesa i odgojno-obrazovnog rada u školi bit će razvidan. Vrlo je važno stvarati pravila zajedničkog rada, kako između učitelja i učitelja, tako i između učitelja i učenika. Jasna pravila, međusobna komunikacija i pravodobne povratne informacije dovode do ostvarenja cilja zajedničkog rada. Rezultat zajedničkog rada je dobit za sve sudionike nastavnog procesa. U današnjem školskom sustavu sve veća pozornost posvećuje se ekosustavu za učenje. Misli se na školu i okružje u kojemu se nalazi škola. Riječ je o nastavnom procesu koji je izišao izvan zidova učionice. Učenici imaju određenu odgovornost prema okolini za učenje. Proces učenja treba uključivati što više subjekata koji svojim znanjima, iskustvom i vještinama vode učenika prema budućem životu. Kroz različite aktivnosti i kvalitetnu komunikaciju učenici trebaju raditi stvari koje povećavaju njihovo samopoštovanje, samopouzdanje i svijest o sebi. Rezultat aktivnosti je povećanje vlastitog potencijala u okolini za učenje. Osim učitelja i roditelja važan dio ekosustava učenja su vršnjaci. Školski pedagozi trebaju kroz svoj rad s učenicima raditi na jačanju vršnjačkih skupina, i to s osnovnim ciljem — a to je učenje vrijednosti koje će koristiti mladim ljudima u budućem životu.

U skupnom radu s učenicima potrebno je razvijati kritičko mišljenje, debatanje ili govorništvo. Kada učenici imaju sigurnost i samopoštovanje, onda i daju sve od sebe i, poneseni unutarnjom i vanjskom motivacijom, postižu bolje odgojno-obrazovne rezultate. Škola pomaže roditeljima u odgoju njihove djece. Važno je da roditelji shvate da mogu postati partneri škole s jedinstvenim ciljem, a to je pripremanje učenika za život. Prema tome, ekosustav učenja je spoj okružja obiteljskog doma, škole i svih ljudi koji na bilo koji način sudjeluju u učenju djece. Poticajna okolina za učenje ključ je uspjeha svakog pojedinca. Kvalitetna škola prepoznaje se po programima, projektima, rezultatima rada i po ostvarenim ciljevima. Školski pedagozi kao koordinatori rada u školi imaju važnu ulogu u pripremanju, ostvarivanju i vrjednovanju cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada škole.

4. Rad školskog pedagoga sa sudionicima nastavnog procesa

Neposredni rad školskog pedagoga sa sudionicima odgojno-obrazovnog rada uključuje rad s učiteljima, roditeljima i ostalim članovima stručne službe u školi. U

tjednom zaduženju svakog školskog pedagoga određeno je da 25 sati provede u neposrednom radu s raznim sudionicima nastavnog i izvannastavnog procesa. Taj dio rada školskog pedagoga treba iskoristiti za unaprjeđivanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada.

4.1. Rad s učiteljima

Osim svakodnevnih susreta i dogovora, rad s učiteljima najčešće se odvija kroz školske stručne aktive, razredna i učiteljska vijeća. U radu s učiteljima treba naglašavati promijenjene uloge učitelja u odnosu na rad prije desetak godina. Promjene koje su se dogodile u školstvu stavljaju učitelja u položaj da vodi nastavni proces, a ne da on jedini njime upravlja. Učenici prestaju biti pasivni promatrači nastavnog procesa i postaju nositelji mnogih aktivnosti vođeni učiteljem. Zadaća školskog pedagoga je rad kroz školske stručne aktive i u sklopu stručnog usavršavanja učitelja na unaprjeđivanju nastavnih umijeća koja pridonose uspješnoj nastavi. Dobro je na početku svake školske godine naglašavati pretpostavke za dobar rad učitelja i isticati koja su znanja potrebna za uspjeh u radu. Treba razgovarati o sadržajima i strategijama poučavanja, o primjeni nastavnih sredstava i pomagala te o komunikaciji između sudionika u nastavnom procesu, posebice o odnosu učenika i učitelja. Tijekom rada na stručnom usavršavanju učitelja i stručnih suradnika obvezatno treba unaprjeđivati rad na ovim područjima nastave: pripremanju, izvedbi nastave, stvaranju razrednog ugođaja i radne discipline, praćenju, vrjednovanju i ocjenjivanju učenika te na prosudbi vlastitog rada.

Najvažnija zadaća svakog učitelja je pomagati učeniku u stjecanju znanja i u prilagođavanju suvremenim promjenama u društvu. Učiti učenike kako učiti i pronalaziti nova znanja i informacije osnovna je učiteljeva zadaća, ali nije jedina. U današnjoj suvremenoj školi učitelj postaje inovator i kreator nastavnog programa. Zadaća školskog pedagoga u radu s učiteljima je jačanje kompetencija kojima će učitelji u neposrednom radu s učenicima stvarati nove nastavne situacije u kojima će, osim poučavanja, učenici stjecati i osnovne kompetencije. To sve dovodi do osposobljavanja i prilagođavanja učenika na globalne promjene u okružju. Učitelji trebaju učenicima omogućiti primjenu suvremene tehnologije, ponajprije informatičke tehnologije. Da bi učitelji mogli ostvariti tu zadaću, potrebno je i njihovo informatičko usavršavanje. U suradnji s učiteljima informatike školski pedagog treba posvetiti dio stručnog usavršavanja učitelja tome području. Od učitelja i stručnih suradnika očekuje se da budu otvoreni i prilagodljivi novim situacijama te spremni na stalno učenje. Područje organiziranja nastavnog procesa također je važan dio unaprjeđivanja kvalitete nastave. Rad školskog pedagoga s učiteljima

treba biti usmjeren i na sadržaje koji se odnose na lokalna i nacionalna obilježja te na osposobljavanje učenika za prepoznavanje i njegovanje nacionalnih, kulturnih i etičkih vrijednosti. Organiziranje stručnih ekskurzija ili tematskih posjeta ustanovama, znamenitostima i lokalitetima važan je dio rada školskog pedagoga s učiteljima i stručnim suradnicima. Preporučuje se da tijekom jedne školske godine učitelji i stručni suradnici svoje stručno usavršavanje nadopune organizacijom i odlaskom na najmanje dvije stručne ekskurzije. Rad školskog pedagoga s učiteljima treba biti usmjeren i na mala akcijska istraživanja koja pridonose unaprjeđivanju pedagoške prakse i nastave u cjelini. Da bi se učitelji mogli uključiti u istraživački rad, moraju usvojiti metodologiju kvalitativnih, posebnih akcijskih istraživanja i primjenjivati ih u svojoj pedagoškoj praksi radi unaprjeđivanja vlastita rada. U sklopu školskih stručnih aktiva u školi pedagozi bi trebali u radu s učiteljima naglašavati potrebu kvalitetnih promjena. Tako se kod učitelja stvara potreba stalnog propitivanja što učitelj može raditi bolje, suvremenije i uspješnije. Primjerima dobre prakse učitelji na stručnim aktivima u školi potiču jedni druge na promjene i na zajedničke aktivnosti. Još jedna važna zadaća školskih pedagoga u radu s učiteljima na zajedničkom stručnom usavršavanju je stvaranje ugodnog, prijateljskog ozračja u kojemu su svi učitelji partneri i potpora jedni drugima. Stvaranje takvog ozračja uključuje i veću suradnju među učiteljima u školi. Za ostvarivanje toga cilja dobro je mijenjati mjesta rada na stručnom usavršavanju. Osim u učionici, pojedine teme valja odraditi u školskom parku, u dvorištu male područne škole, u muzeju, na školskom igralištu ili u školskoj knjižnici.

4.2. Rad školskog pedagoga s članovima školskog stručnog tima

Postojanje školskog stručnog tima i ekipiranje tima preduvjet je za uspješan odgojno-obrazovni rad i uspjeh rada s učenicima. Škola u kojoj radim ima 780 učenika raspoređenih u 39 razrednih odjela. Osim matične škole imamo i pet područnih škola, od kojih je jedna za učenike s razvojnim poteškoćama. Stručni tim škole čine pedagog, psiholog, logoped, defektolog i knjižničar. Osim mjesečnih sastanaka svih članova stručnog tima škole imamo i dva sata tjedno za suradnju sa svim zainteresiranim sudionicima odgojno-obrazovnog rada. Nazvali smo ih "otvoreni sat": svakog utorka i petka školski pedagog, psiholog i defektolog logoped pomažu učiteljima, učenicima i roditeljima u rješavanju određenih problema ili savjetima unaprjeđujemo rad. Školski pedagog je koordinator svih aktivnosti školskog stručnog tima. Osnovna zadaća članova školskog stručnog tima je pomaganje učiteljima u unaprjeđivanju, inoviranju i vrjednovanju njihova rada. Svaki član školskog stručnog tima ima određene kompetencije u okviru svojega radnog mje-

sta. Timskim pristupom mogu pomoći učiteljima, učenicima i roditeljima u odgojno-obrazovnom radu. Ostvarivanje osnovne zadaće stručnog tima pretpostavlja njihovo bogato stručno znanje, informiranost, informatičku pismenost, spremnost za timski rad i spremnost za stalno učenje. Najveći dio svojih poslova članovi školskog stručnog tima ostvaruju kroz suradnju te za nju moraju biti osposobljeni. Uloga školskog pedagoga nije samo u koordiniranju, već i u unaprjeđivanju rada tako da sve članove školskog stručnog tima uključuje u ostvarivanje zajedničkih projekata, provedbu akcijskih istraživanja u školi, u praćenje i vrjednovanje rada učenika, posebice učenika s poteškoćama u radu i darovitih učenika. Dobra praksa školskog stručnog tima razvidna je u otvorenosti prema učiteljima, učenicima i roditeljima, i to kroz česta propitivanja o potrebama sudionika u odgojno-obrazovnom procesu. Često se u školi koristimo malim anketama u kojima od sudionika želimo doznati što se može raditi drukčije, bolje, kreativnije, zanimljivije, uspješnije i suvremenije. Tako potičemo sve sudionike nastavnog i izvannastavnog procesa na veću suradnju, na kreativnost i na zajedničko unaprjeđivanje rada. Važna je uloga članova školskog stručnog tima u osposobljavanju učitelja, učenika i roditelja za timski rad i u određivanju timskih uloga po skupinama. Da bi rad školskog stručnog tima bio uspješniji, potrebno je stalno stručno usavršavanje članova školskog stručnog tima i njihovo sudjelovanje na seminarima i savjetovanjima izvan škole. U suradnji s ravnateljem škole nastoji se što više sudjelovati na stručnom usavršavanju da bi članovi školskog stručnog tima mogli biti nositelji akcija za unaprjeđivanje rada škole. Osim unaprjeđivanja nastavnog procesa članovi školskog stručnog tima imaju zadaću stvaranja prepoznatljivosti škole u okruženju u kojemu škola djeluje i u odnosu na ostale škole. Naša škola poznata je po školskim projektima, projektnim danima ili projektnom tjednu, tematskim danima, zajedničkim akcijskim istraživanjima, školskim izložbama i tematskim roditeljskim sastancima. Zajednički radimo na osmišljavanju školskih zidnih novina, izrađujemo prigodne pedagoške kutiće i organiziramo pedagoške radionice za učitelje, roditelje i učenike. Velik dio poslova vezan je uz unaprjeđivanje rada škole i lokalne zajednice. Uključivanje roditelja i članova lokalne zajednice u nastavni proces stalna je zadaća školskog pedagoga i onedavno psihologa. Tako se svi zainteresirani roditelji i članovi lokalne zajednice upoznaju s radom škole i svojim znanjima pridonose učenju.

4.3. Rad s učenicima

Najveći dio neposrednog rada školski pedagog bi trebao provesti u radu s učenicima. Osnovna zadaća školskog pedagoga je osposobiti učenike za stvaranje

novih znanja i primjenu suvremenih izvora znanja kroz nastavni proces i kroz uključivanje u izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Promjene u odgojno-obrazovnom sustavu nezamislive su bez promjena u odnosu na položaj učenika. Važna zadaća školskog pedagoga je objasniti učenicima kako da postanu istinski subjekti u odgojno-obrazovnom radu, a ne da se o njima govori kao o objektima. Na početku svake školske godine školski pedagog bi trebao učenicima govoriti o školskim promjenama i programima koje škola nudi, a trebao bi i poticati učenike na njihovo slobodno izražavanje radi organiziranja novih oblika rada u školi, ponajprije u okviru izborne nastave, izvannastavnih aktivnosti, školskih projekata i sati razrednika. Važno je objasniti učenicima da svojim inicijativama mogu pridonijeti unaprjeđivanju nastave, a i škole u cjelini. Predstavnici u vijeću učenika imaju važnu ulogu u predlaganju promjena ili obogaćivanju sadržaja rada s učenicima. Školski pedagog ima veliku mogućnost suradnje sa svim učenicima upravo preko njihovih predstavnika. Naravno, da bi se suradnja mogla kvalitetno ostvarivati, školski pedagog treba učenicima objasniti što se od njih očekuje, koja su njihova prava, ali i dužnosti, te što škola očekuje od njih. Mogućnost uključivanja učenika u kreiranje školskih programa čini učenika odgovornijim za obrazovanje. Istaknuo bih projektnu nastavu koju provodimo već više od deset godina. Projekt na nastava pruža najveću mogućnost uključivanja učenika u vlastito učenje. Učenicima postaju voditelji projekta, a pomagači su učitelji i ostali vanjski sudionici projektne nastave. Motivacija za rad i učenje je veća i kod učenika se razvija svijest o zajedničkom cilju i osobnom doprinosu u procesu učenja. Zadaća školskog pedagoga u radu s učenicima je upoznavanje učenika s ciljevima učenja, putovima dolaženja do određenih informacija i pružanje pomoći da se do postavljenih ciljeva dođe. Najvažnija područja rada školskog pedagoga s učenicima su: profesionalno informiranje i usmjeravanje učenika, ostvarivanje preventivnog programa, odgoj i obrazovanje za ljudska prava, školski projekti, promicanje dječjih prava, građanski odgoj, područje učenja i pripremanje za izazove budućnosti te rad na kvalitetnom osmišljavanju slobodnog vremena učenika. U svojem radu s učenicima nastojim im objasniti da nije važno učenje napamet i učenje radi ocjene, već je važno stjecati odgojne i druge vrijednosti, učiti kako doći do informacija, učenje komunikacije te upoznavanje ciljeva učenja.

4.4. Rad s roditeljima

Iako najviše surađuje s učiteljima i učenicima, školski pedagog treba jačati i unaprjeđivati suradnju s roditeljima učenika. Potreba za kvalitetnijom suradnjom roditelja i učenika radi unaprjeđivanja rada s učenicima sve više dolazi do izražaja

i postaje prioritet školske stručne službe. Oduvijek su školski pedagozi bili poveznica između učitelja i roditelja, i to preko informacija ili roditeljskih sastanaka na kojima su održali predavanja ili prikaz rada iz školske prakse. U suvremenoj školi javlja se potreba za drukčijim oblicima suradnje roditelja i učitelja. Učenici provode s učiteljima i stručnim suradnicima više od pet sati dnevno. Tu je veliki prostor za zajedničku suradnju škole i roditeljskog doma, a s jedinstvenim ciljem odgoja i obrazovanja djece. Školski pedagozi imaju važnu ulogu u povezivanju škole i roditeljskog doma te u stvaranju partnerskih odnosa između učitelja i roditelja. Vijeće roditelja može predlagati sadržaje koji će se uvrstiti u rad škole, a koristit će njihovoj djeci. Škola može pozvati pojedine roditelje kao predavače ili pomagače u odgojno-obrazovnom radu. Uspjeh škole ovisi i o suradnji i uključivanju roditelja u ostvarivanje plana i programa rada škole. Roditeljska inicijativa može pridonijeti izgradnji prepoznatljivosti škole. Da bi se to ostvarilo, roditelje treba informirati o njihovim mogućnostima, pravima i obvezama. Upravo je to posao školskog pedagoga koji kroz razne oblike suradnje, a najčešće na skupnim roditeljskim sastancima na početku svake školske godine, treba informirati roditelje o njihovim mogućnostima i pozvati ih na suradnju. Dobra praksa pokazala se na području organiziranja terenske nastave učenika, izleta, ekskurzija, natjecanja i organiziranja slobodnog vremena učenika. Sve više se ostvaruje i suradnja s roditeljima njihovim povremenim uključivanjem u nastavni rad bilo kao promatrača, bilo kao aktivnih sudionika. Uloga školskog pedagoga je pripremati roditelje za neposredni rad i suradnju, dati im osnovne informacije o procesima i sadržajima učenja. Takav rad s roditeljima može se ostvariti kroz pedagoške radionice za roditelje, tematska predavanja ili demonstracijom i igranjem uloga. Posao je težak i zahtjevan, ali rezultati suradnje s roditeljima su kvalitetniji. Stvara se međusobno povjerenje i bolje razumijevanje, tolerancija i poštovanje. Zajednički rad učenika, učitelja i roditelja moguć je kroz razna neformalna druženja kao što su športski susreti, natjecanja, likovne radionice, odlazak u prirodu i druženje, organiziranje prigodnih pedagoških radionica u kojima svi podjednako sudjeluju. Dobit od takvih susreta je velika. Stvara se veće povjerenje među učenicima, roditeljima i učiteljima, zajednički se rješavaju nastali problemi i postoji mogućnost zajedničkog vrjednovanja rada i davanja prijedloga za unaprjeđivanje suradnje i učenja. Suvremena škola, programi i zahtjevi koji su stavljeni pred učenike zahtijevaju i kvalitetniju suradnju roditelja i škole. Kako privući roditelje i zainteresirati ih za nastavni proces, izazov je svakog školskog pedagoga. Svojim profesionalnim i osobnim kompetencijama školski pedagog treba odgovoriti na izazove suvremene škole. Uključivanjem roditelja u školske aktivnosti i u neposredni rad s učenicima

školski pedagozi ostvaruju važnu zadaću, a to je stvaranje demokratskih odnosa u školi i ozračja u kojemu su partnerski odnosi među svim subjektima temelj kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada. Područje rada s roditeljima i njihovo uključivanje u cjelokupni rad škole izazov je koji svaki školski pedagog treba prihvatiti radi unaprjeđivanja odgojno-obrazovnog rada s učenicima i njihovim pripremanjem za budući život i izazove.

5. Završno razmatranje

Kvalitetan odgojno-obrazovni rad ponajprije ovisi o kvaliteti učitelja i stručnih suradnika koji su spremni svakodnevno učiti jedni od drugih i jačati suradničke odnose s učenicima potičući ih i vodeći kroz nastavni proces. U članku sam prikazao dio pedagoške prakse radi unaprjeđivanja i stvaranja prepoznatljivosti profesije školskog pedagoga. Smatram da se iznošenjem primjera iz pedagoške prakse pridonosi profesiji školskog pedagoga, a time se stvara i jasnoća njezina prepoznavanja. Pedagozi praktičari trebaju prezentirati svoj rad široj javnosti, ponajprije pedagozima praktičarima, studentima pedagogije i svim pedagoškim djelatnicima. Tako se povezuju sve ustanove koje rade na osposobljavanju pedagoških djelatnika (fakulteti) i ustanove koje se bave stručnim usavršavanjem pedagoga (agencije i udruge). Treba naglasiti potrebu poslijediplomskog studiranja i usavršavanja da bi stručni suradnici i svi pedagoški djelatnici mogli ispuniti sva očekivanja koja su stavljena pred njih. Izazovi današnje pedagogije su veliki. Od učitelja i stručnih suradnika očekuje se timski pristup radu radi usmjeravanja učenika, razvijanja demokratskih i humanih odnosa u učionici, školi i izvan škole. Potrebno je mijenjati odnose među sudionicima nastavnog procesa. Učitelj više nije onaj koji jedino nudi znanje i koji je vođa, već on postaje katalizator učenja i osoba koja usmjerava proces učenja. Školski pedagog ima važnu ulogu u predlaganju, ostvarivanju i vrjednovanju promjena u školi. Ponajprije treba raditi na osobnom usavršavanju, a u okviru svojih zadaća u školi treba djelovati na sve subjekte odgojno-obrazovnog rada. Od suvremene škole se očekuje kvaliteta. Ona treba obuhvatiti učenje i poučavanje, životno okruženje razreda i škole, školsko partnerstvo i profesionalni razvitak. Stvaranje prepoznatljivosti škole ne nastaje od danas do sutra, već je rezultat dugogodišnjeg rada svih zaposlenika. Škola koja ima cjelovit školski stručni tim uspješnije će odgovoriti izazovima koji su postavljeni pred nju. Osim izrade godišnjeg plana i programa rada škole važan dio unaprjeđenja škole i odgojno-obrazovnog rada bit će i izrada školskog kurikulumu. To je izazov koji se postavlja pred sve sudionike nastavnog procesa, a školska stručna služba u tome poslu ima važnu ulogu.

Literatura

- Anić, V. (1991), Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber.
- Glasser, W. (1994), Kvalitetna škola. Zagreb: Educa.
- Jurić, V. i sur. (2001), Konceptija razvojno-pedagoške djelatnosti stručnih suradnika. Zagreb: HPKZ.
- Jurić, V. (2007), Kurikulum suvremene škole. U: V. Previšić (ur.), Kurikulum, Zagreb: Školska knjiga, 253—307.
- Staničić, S. (2006), Školski pedagog — od administratora do inovatora. U: H. Vrgoč (ur.), Zbornik 30. škole pedagoga Hrvatske. Zagreb: HPKZ, 177—186.

Improving the quality of the school pedagogue's performance

Nikola Vuković, Pedagogue advisor

Grgur Karlovčan Elementary School, Đurđevac

Summary

The school pedagogue's work is based on curricula, and his or her purpose is to improve the process of education. Besides being advisers, school pedagogues mostly coordinate the work of all actors in the teaching process, and act as intermediaries between the school and the local community. To perform their everyday tasks, school pedagogues must improve their work and raise the quality of their educational efforts. To achieve high quality performance, school pedagogues must comply with certain universal principles and objectives. This paper deals with the improvement of the school pedagogue's performance to boost the key values of educational work. Emphasis is placed on the work that the school pedagogue does with students, teachers, expert assistants, parents, and members of the local community. If school pedagogues want to do their job and the planned tasks well, and be able to resolve everyday situations that arise in school, they have to invest in themselves, and this will lead to advancement in their careers. It is important to mention that educational workers should never be satisfied with the *status quo*, regardless of how successful they are at present. The objective is to improve their own work and to understand and meet the needs of students, teachers and other actors in education.

Key words

Quality, improvement, professional development, interpersonal relations, basic principles, education.